

รายงาน การเฝ้าระวังโรค ประจำสัปดาห์

VOLUME 14 NUMBER 3
JANUARY 28, 1983

สถานการณ์อหิวาตกโรค	25
การระบาดของโรคปลาใน	25
จังหวัดต่าง ๆ	
รายงานการสอบสวนอหิวาตกโรค	35
คู่มือการตรวจคัดกรอง	35-

EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

สถานการณ์อหิวาตกโรค ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๒ มกราคม ๒๕๒๖ ได้รับรายงานจาก ๔ จังหวัด รวมป่วย ๘ ราย ตาย ๑ ราย เป็นรายงานจาก อ.เมืองสงขลา ๕ ราย ตาย ๑ ราย รายที่ถึงแก่กรรมนี้เป็นชายอายุ ๖๒ ปี และจาก อ.เมือง จ.สมุทรปราการ อ.บางไทร จ.พระนครศรีอยุธยา อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม อำเภอละ ๑ ราย ผู้ป่วยทั้งหมดนี้เป็นผู้ป่วยที่มีวันเริ่มป่วยระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๒ มกราคม ๕ ราย ตาย ๑ ราย และมีวันเริ่มป่วยระหว่างวันที่ ๔-๑๕ มกราคม ๓ ราย (จ.สงขลาทั้ง ๓ ราย)

สถานการณ์โรค

การระบาดของโรคปลาในหลายจังหวัด

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี รายงานมายังกองระบาดวิทยาว่า เมื่อ ๖ มกราคม ๒๕๒๖ ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปสอบสวนการเกิดโรคระบาดในปลาที่ ต.มะขามล้ม อ.บางปลาม้า ซึ่งมีบ่อเลี้ยงปลาประมาณ ๒๐๐ บ่อ ได้ความว่าประชาชนแถบนี้ได้สังเกตเห็นปลาในบ่อเลี้ยงและตามแหล่งน้ำธรรมชาติป่วยประปรายตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๒๕ แล้วแต่เริ่มมีปลาเป็นโรคอย่างมากมาตั้งแต่ต้นเดือนมกราคม ๒๕๒๖ ได้เก็บตัวอย่างปลาลงตรวจที่แผนกชันสูตร โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร แยกได้เชื้อ *Aeromonas hydrophila*

หมายเหตุ จากการสอบสวนของเจ้าหน้าที่กองระบาดวิทยา พบว่าประมาณปี ๒๕๑๒-๒๕๑๓ เคยมีโรคระบาดในปลาทุกเลี้ยงทำให้มีผลในท้องที่ จ.สุพรรณบุรี แต่ไม่มีการพิสูจน์เชื้อ และประมาณปี ๒๕๑๖-๒๕๑๗ ปลาบู่ซึ่งเลี้ยงในกระชังในเขต จ.นครสวรรค์และชัยนาท เกิดโรคมีผลตามตัว ต่อมาประมาณต้นเดือนมกราคม ๒๕๒๕ ก็มีรายงานการเกิดโรคปลาลักษณะคล้ายๆ กันนี้ใน จ.นครศรีธรรมราชก่อนที่จะมีรายงานจากสุพรรณบุรี จนถึงปัจจุบัน (๒๐ มค ๒๕๒๖) มีจังหวัดที่พบปลาเป็นโรคแล้ว ๔๑ จังหวัด อยู่ในภาคกลาง ๒๔ จังหวัด ภาคเหนือ ๔ จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑ จังหวัด และภาคใต้ ๑๑ จังหวัด

การตรวจปลาที่เป็นแผลโดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พบเชื้อที่สำคัญคือ Aeromonas hydrophila, plesiomonas shigelloides และ Edwardshella tarda พบสาร D.D.T. ปริมาณ 0.01 - 0.04 ppm. (มาตรฐานในปลาบริโภค 0.5 ppm.) และพบสารปรอท 0.003 - 0.05 ppm. (มาตรฐานในปลาบริโภค 0.05 ppm.) ไม่พบพาราคิวท์ในปลา การตรวจทางพยาธิวิทยาโดยหน่วยพยาธิวิทยา สถาบันมะเร็งแห่งชาติ พบพยาธิสภาพเข้าได้กับการติดเชื้อแบคทีเรีย

จากข้อมูลที่ได้ เชื่อว่าโรคของปลาครั้งนี้เกิดจากการติดเชื้อ Aeromonas hydrophila แต่องค์ประกอบบางอย่างในสิ่งแวดล้อมซึ่งยังไม่ทราบแน่ชัดว่ามีอะไรบ้าง น่าจะเป็นสาเหตุส่งเสริมให้เกิดการติดเชื้อด้วย

เชื้อ Aeromonas hydrophila เป็นเชื้อแกรมลบ ลักษณะเป็นแท่ง อยู่ในกลุ่ม vibrio ตามธรรมชาติจะมีอยู่ในน้ำทั่วไป ทำให้เกิดโรคเป็นครั้งคราวในปลาและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ อาจทำให้เกิดโรคท้องร่วง แผลที่ผิวหนัง หรือการติดเชื้อในกระแสเลือดในคนได้ จากการรวบรวมรายงานการตรวจเชื้อจากโรงพยาบาลและหน่วยชันสูตรใน กทม. และต่าง-จังหวัดหลายแห่ง พบว่ามีการตรวจพบเชื้อตัวนี้จากแผลที่ผิวหนังและเลือดของผู้ป่วยที่มีโรคเรื้อรัง หรือมีภูมิคุ้มกันต่ำ และตรวจพบเชื้อในอุจจาระของผู้ที่ป่วยด้วยอุจจาระร่วง ทั้งพบเชื้อเดี่ยว และพบร่วมกับเชื้ออื่น ๆ ที่อาจเป็นสาเหตุของการป่วย แต่ก็เคยมีการศึกษาพบว่าอาจตรวจพบเชื้อนี้ได้ ในอุจจาระของคนปกติ ในอัตราส่วนใกล้เคียงกับการพบในอุจจาระของผู้ป่วย อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาที่ยืนยันได้อย่างแน่ชัดว่า เชื้อนี้เป็นสาเหตุที่แท้จริงของโรคอุจจาระร่วง และยังไม่มียารักษาการระบาดของโรคอุจจาระร่วงจาก เชื้อนี้ในประเทศไทย

การเฝ้าระวังการติดต่อของโรคมานี้ จึงควรติดตามการเกิดของโรคอุจจาระ-ร่วงเฉียบพลันหรืออาหารเป็นพิษเป็นหลักจนถึงปัจจุบัน อัตราการป่วยด้วยโรคดังกล่าวจากราย-งานการเฝ้าระวังโรคยังไม่ปรากฏการเกิดโรคเป็นจำนวนมากผิดปกติจากปีก่อน ๆ ในระยะเดียวกันในท้องที่ใด ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันยังไม่พบว่าการระบาดของโรคจากปลา-สู่คน กองระบาดวิทยากำลังเฝ้าระวังการตรวจพบเชื้อตัวนี้จากหน่วยชันสูตรของหน่วยงานต่างๆ อยู่ด้วย

เชื้อ Aeromonas hydrophila และ enterotoxin ของมันไม่ทนต่อความร้อน ประชาชนสามารถกินปลาน้ำจืดได้โดยปลอดภัยถ้าทำให้สุกเสียก่อน น้ำดื่มจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ก็ควรต้มก่อนดื่ม

ผู้รายงาน: ฝ่ายศึกษาวิจัย กองระบาดวิทยา, โครงการฝึกอบรมในสาขาระบาดวิทยา
กระทรวงสาธารณสุข